

pažim zato, ker so čebele že v pradavnini, ko so prebivale še duplih dreves, imele celoten prostor ograjen, tako da v njem ni bilo prepaha in vrat. Ne tako kot zdaj, ko posegamo v njihovo življenje.

Za paženje uporabim dve poli valovite lepenke, tesno obrezani na velikost panja in odprte lopute na vratcih. V panju se hitro pojavi kondenz, vendar lepenka diha. Če je to potrebno, posebej pazim, da ni prepaha, saj je prepah velika nevarnost za čebele. Nekje po 15. januarju, ko se na našem območju v panjih pojavi novo življenje, dodam med dve lepenki časopi-

sni papir. Za AŽ-panje sta zaradi velikosti najustreznejša časnika Večer in Slovenske novice. Ko je v panju zalega, čebele potrebujejo več toplote in takrat jim pri-skočim na pomoč. Lepenko in časopis uporabljam zato, ker je ta material najbolj ekološki. Ko se navla-žita, vržem vse skupaj v zabojnik za papir in namestim novo lepenko in nov časopis! Nekdaj sem uporabljal penasto gumo, a z njo nisem bil zadovoljen, kajti ko se enkrat zmoči, se zasmradi in se težko posuši, pa tudi na videz postane grda, če jo uporabljamo dalj časa. ■

Čebelji vosek v mojem čebelarstvu

Janez Gregori, janez.gregori@gmail.com

Do čebeljega voska sem imel vedno nekakšen osebni odnos, saj sta me privlačila njegov vonj in prijeten otip, ne nazadnje pa tudi misel, koliko čebel je moralo »sodelovati«, da je nastal majhen košček te snovi! Včasih so rekli, da je vosek čebelarjevo zlato. Pri ceni, ki jo dosega dandanes, ko je kilogram voska enakovreden kilogramu medu, o tem skoraj ni več mogoče govoriti. Sam pa nanj še vedno gledam po starem, zato ne zavržem nobene mrvice tega čebeljega proizvoda.

Včasih beremo navodila, da je treba preveč staro satje, tako imenovane podplate, preprosto zavreči. Sam ne zavržem nobenega satja, saj ga stalno obnavljam, tako da nikoli ne doseže stanja podplato.

Pred veliko leti smo pri prekuhanju satja uporabljali stiskalnico, v katere košu je bila nameščena primerno velika vreča iz jute. Vanjo smo vlivali vroče, v vodi prekuhanе voščine, potem pa smo jo z vijakom stiskali, da se je iz nje izcedilo čim več voska. Pozneje sem kupil električno napravo z možnostjo stiskanja. Pa ne vem, ali je bila tako slaba pločevina ali pa sem bil jaz premočan, saj se je obod na vrhu skrivil in je vse skupaj postalo neuporabno! Kupil sem tudi napravo, ki deluje na paro. Ker me je zanimala njena učinkovitost, sem voščine, ki sem jih po opravljenem postopku vzel iz naprave, še enkrat prekuhal in dal v takrat še delujočo električno napravo s stiskanjem – in pridobil še približno 30 odstotkov voska. To pa je za Gorenjca ...

Za moje čebelarstvo, ki obsega od 30 do 40 čebeljih družin, zdaj zadošča sončni talilnik, v katerega lahko namestim tri sate AŽ-mere. Ker je dovolj globok, sem ob vsaki strani vzdolžno namestil približno 4 cm visoko letvico, tako da so sate, ki so nameščeni vanj, dvignjeni. Ko sate na soncu pade na

dno, odstranim prazne satnike in namestim nove tri, in če je prostor, še naslednje tri. Ko satnike odstranim, vse satje premešam in razprostem po celotni površini talilnika. Naslednji dan ga prepustim soncu in vosek se temeljito izcedi. Zbrani vosek nato z dovolj vode stalim v posodi iz nerjaveče pločevine, da se morebitne primesi ob počasnem ohlajanju usedejo na dno. Kar jih ostane na spodnji strani zlato rumenega hleba voska, jih postrgam z nožem.

Satnice že skoraj tri desetletja izdelujem sam. K temu so me spodbudila zlasti številna vprašanja o uporabi kemičnih sredstev za zdravljenje nesrečne varoze. Že od osemdesetih let prejšnjega stoletja, ko se je varoza pojavila pri nas, so nekateri čebelarji iskali naravna sredstva za zatiranje varoj in pridružil sem se jim tudi sam. V svojem čebelarstvu že več kot 15 let uporabljam izključno samo doma pridelan vosek in ne uporabljam nikakršnih kemičnih sredstev. Ženske si za kozmetične potrebe rade same izdelujejo različna mazila na podlagi čebeljega voska. Rad jim ga dam, saj vem, da gotovo ne vsebuje nikakršnih ostankov kemičnih sredstev.

Stiskalnico za vlivanje satnic sem moral takrat kupiti v Nemčiji, zdaj pa jo je v večjih čebelarskih trgovinah mogoče kupiti tudi pri nas. Bistvo naprave je, da se v kalupu skozi podstavek zgornje in spodnje vtisne plošče pretaka voda, ki ju hladi, tako da vlivanje satnic poteka hitro. Vtisni plošči sta iz belega silikonskega kavčuka, ločilo, ki pri klasičnih napravah preprečuje prijemanje satnic, pa ni potrebno. Če ga že uporabim, je to mešanica vode in medu, saj tako satnice dobijo še mikavnejši vonj.

Ob nakupu stiskalnice se je bilo treba odločiti za velikost kalupa oziroma odtisnih plošč. Odločil sem se

Lep vosek je mikaven že na pogled!

Vlivanje satnic v domači kuhinji

za velikost 420 x 270 mm: ko vlito satnico prerežem na pol, dobim dve ravno prav veliki satnici za nizke LR-naklade, kakršne uporabljam zlasti za medišča, preostale velikosti pa lahko prilagodim glede na potrebe.

Izdelovanja satnic se po navadi lotimo proti koncu marca ali v začetku aprila, delo pa poteka kar v domači kuhinji, kjer je vse potrebno, predvsem štedilnik in tekoča voda. Delo je postalo že nekakšen čebelarški obred, saj mi prideta pomagat še dva čebelarstva tovariša in vsak ve, kaj mora poprijeti. Ob čebelarški debati, seveda. Na štedilniku je večja posoda z vročim staljenim voskom, ki ga z zajemalko prelivamo v manjšo visoko posodo, nameščeno v vroči vodni kopeli, to je v večji posodi z električnim ogrevanjem, kakršne uporabljamo pri vkuhavanju sadja. Tako vosek ves čas ohranja primerno temperaturo približno 80 °C.

Z manjšo zajemalko, zadostno za eno satnico, vosek vlivamo na zadnjo tretjino vtisne plošče, ki jo nato, ne prehitro, stisnemo z zgornjo, da lahko odvečni vosek pri sprednjem robu steče v podstavljeno korito z vodo. S stiskom počakamo še kakih deset sekund, medtem obrežemo sprednji rob iztečenega voska, nato pa vzamemo satnico ven. Če se nekdo osredotoči samo na vlivanje satnic, ne da bi po kuhinji opravljal še drugo delo, jih lahko naredi tudi več kot 60 na uro. Satnice sproti krojimo na zelene velikosti.

In za tisti dan ostane le še ena naloga: počistiti kuhinjo!

Prednost doma narejenih satnic je večplastna, najpomembnejše pa je, da so narejene iz lastnega voska. Če jih zmanjka, jih pač še nekaj narediš. Vlite satnice so navadno debelejšše od valjanih, vendar to ni moteče, saj vosek ostaja pri hiši. So bolj trde, in če so hladne, lahko pri nepredvidnem ravnanju počijo, v mrazu se pa dobredno razbijejo kot šipa – a takrat tako nimamo opravka z njimi. Ker so trde, se v panju ne krivijo in ne povesijo, čebele se hitro lotijo graditve celic in jih tudi lepo izdelajo.

Satnike večjih dimenzij žičim, tistih za nizke naklade pa ne. Njihovi satniki imajo spodaj dve ozki letvici, ki sta toliko razmaknjeni, da skozi potisnem satnico, jo vtaknem v žlebič nosilne letvice in zalijem s tekočim voskom.

Ker imam svoje satnice, me ne obremenjuje razmišljanje o tem, koliko stanejo in kje jih bom dobil. Če je s satom kar koli narobe, ga preprosto dam v sončni talilnik, zvečer pa v satnik vstavim novo satnico. Satje zelo pogosto obnavljam, zato se v mediščih le izjemoma znajde kak sat, ki je že bil zaležen.

Ob zdajšnji vse večji grožnji hude gnilobe mora čebelar zanesljivo vedeti, kakšen vosek ima, že ob najmanjšem sumu pa je treba ves vosek najprej razkužiti. To storimo preprosto tako, da ga damo v emajliran lonec ali v lonec iz nerjaveče pločevine (brez vode!) in ga pol ure segrevamo pri približno 125 °C.

Doma izdelane satnice so čebelarju v veliko zadovoljstvo – če jih rad dela pa še toliko bolj! ■